

Hemlöshets- rapporten 2024

Tema: Den dolda hemlösheten
– människorna utanför statistiken

© Sveriges Stadsmissioner 2024

Textproduktion: Paues Åberg Communications
tillsammans med Stockholms Stadsmission

Finansieras med stöd av Svenska Postkodlotteriet

Grafisk form: Frida Karlsson

Illustratör: Stina Wirsén

Innehåll

Förord	4
Sammanfattning	5
Nuläget i hemlöshetsfrågan	7
Stadsmissionen möter hemlöshetens alla ansikten	12
Vad innebär det att vara exkluderad från bostadsmarknaden?	14
Den dolda hemlösheten – människorna utanför statistiken	19
Kommunernas ansvar för att minska hemlösheten	32
Checklista för kommuner.....	35
Förslag för nationella beslutsfattare	36
Stadsmissionen möter hemlöshet från Umeå i norr till Malmö i söder	39

Förord

Hemlöshet är ständigt närvarande. Runt om i landet möter Stadsmissionen dagligen människor som lever i hemlöshet eller riskerar att hamna i en hemlöshetsituation. Gruppen som söker sig till Stadsmissionens verksamheter har under de senaste åren blivit alltmer varierad, människor från alla åldersgrupper, ursprung och samhällsgrupper riskerar att hamna i hemlöshet.

Socialstyrelsen genomförde under det gångna året en nationell kartläggning av hemlöshet. Det var första gången sedan 2017 som en sådan genomförts. Resultatet av den senaste mätningen är i skrivande stund ännu ej redovisat varför vi behöver förhålla oss till siffrorna från 2017, då det framkom att 33 000 människor levde i hemlöshet runt om i landet. För Stadsmissionen har det sedan dess blivit allt mer tydligt att många människor som står utan en bostad, också står utan stöd och hjälp att ta sig ur sin hemlöshet.

För Stadsmissionens 13:e hemlöshetsrapport har vi därför valt att skriva om människorna som lever i dold hemlöshet, de som inte räknas in i statistiken. Det handlar om människor som av olika skäl inte har tillgång till en trygg och långsiktig boendelösning och som inte säkert får den hjälp de har rätt till och behöver från samhället. I rapporten skriver vi även om vad kommunerna kan göra för att minska hemlösheten och ger förslag som kommunpolitiker och andra beslutsfattare kan ta fasta på.

Avsnittet *Kommunernas ansvar för att minska hemlösheten* är skrivet av Tim Holappa, juris doktor i offentlig rätt samt lärare och forskare vid Juridiska institutionen, Stockholms universitet. I kapitlet granskar han hur kommunernas arbete är utformat utifrån de lagar som finns och ser över vad kommunerna kan göra för att minska hemlösheten utifrån det lagrummet.

Det gångna året har inte innehållit några segrar för att minska hemlösheten. Trots ett brett politiskt engagemang kring hemlöshetsfrågorna står det till stor del still när det gäller förändringsarbete och genomförande. Det finns sedan tidigare en nationell strategi mot hemlöshet, men för att denna ska leda till några resultat behövs det ett mer aktivt arbete.

Stadsmissionen fortsätter verka för förändrad policy kring hemlöshetsfrågorna för att säkerställa varje människas rätt till ett tryggt och långsiktigt boende – så att fler ska kunna bo bra och bo kvar.

Åsa Paborn

Talesperson hemlöshet
Sveriges Stadsmissioner
Direktor Stockholms Stadsmission

Jonas Wahlstrand

Generalsekreterare
Sveriges Stadsmissioner

Sammanfattning

Bilden av hemlöshet har breddats, fler drabbas än vad den officiella statistiken visar. Det handlar om människor som inte har tillgång till ett tryggt och långsiktigt boende, som inte får den hjälp de har rätt till och behöver från samhället, och som utelämnas i Socialstyrelsens hemlöshetsstatistik. Människor som blivit vräkta, har skulder, är våldsutsatta, får sin livssituation kraftigt förändrad eller som av olika skäl inte har rätt förutsättningar för att införskaffa eller behålla en bostad och därmed kan hamna i hemlöshet. I rapporten har vi valt att benämna detta som den dolda hemlösheten och undersöker vad det innebär att befinna sig i den och varför den finns i dagens Sverige.

Slutsatser

- Socialstyrelsens definitioner av hemlöshetsituationer är för snäva och innefattar inte alla de människor som lever utan tillgång till ett tryggt och långsiktigt boende.
- Kommunerna har stöd i lagen för att göra betydligt mer långtgående insatser för att minska hemlösheten.
- Trots en nationell strategi för hemlöshet saknas ett rikstäckande helhetsgrepp. Det stöd som individen erbjuds beror på vilken kommun hen råkar vara skriven i.
- De vräkningsförebyggande åtgärderna sätts ofta in för sent och är speciellt allvarligt när barnfamiljer drabbas.

Sveriges Stadsmissioner har tagit fram en checklista med beprövade metoder för att minska hemlöshet som alla kommuner bör använda sig av:

- Arbeta konsekvent med vräkningsförebyggande åtgärder för att färre ska hamna i hemlöshet.
- Inför Bostad Först i hela landet och arbeta långsiktigt med modellen.
- Använd den kommunala markpolitiken för att bidra till en socialt hållbar bostadsförsörjning.
- Socialtjänsten ska medverka i planeringen av bostadsförsörjningen.

På sidan 35 presenteras en utförlig checklista för kommuner och på sida 36–37 presenteras även ytterligare förslag riktade till nationella beslutsfattare.

Nuläget i hemlöshetsfrågan

Ett lågmält år i kampen mot hemlöshet

Sveriges Stadsmissioner följer löpande den svenska hemlöshetspolitiken och likt tidigare år är det politiska engagemanget kring frågorna stort. Den politiska debatten har under det senaste året på alla nivåer i svensk politik berört hemlöshet, bygg- och bostadsfrågor och andra viktiga socialpolitiska ämnen. Att hemlöshetspolitik är aktuellt och att problembilden ofta beskrivs som samhällsomfattande inger hopp om ett än starkare politiskt engagemang med fokus på att faktiskt agera.

Samtidigt som frågorna är aktuella har resultaten inte varit lika omfattande. Många av de förslag och mål som tidigare lagts fram väntar fortfarande på att implementeras eller att uppnås. Även med den rådande nationella hemlöshetsstrategin saknas statens övergripande ansvarstagande för hemlöshetsfrågorna.

Stadsmissionen fortsätter att arbeta för en bättre hemlöshetspolitik. Med en hög frekvens tar Stadsmissionen emot politiker och beslutsfattare i sina verksamheter för att visa hur problemet ser ut och för att föra fram förslag på lösningar.

År 2023 kan sammanfattas som ett år med ett utbrett engagemang, men med avsaknad av handling. Det saknas en aktiv kraft för att genomföra nödvändiga förändringar inom hemlöshetsområdet. För att leva upp till den nationella hemlöshetsstrategin krävs nu handlingskraft, mod och engagemang från politiker och andra beslutsfattare för att fatta nödvändiga beslut och påbörja resan till ett samhälle utan hemlöshet.

Efterfrågad kartläggning genomförd – men resultatet dröjer

För första gången sedan 2017 har Socialstyrelsen genomfört en nationell kartläggning av hemlöshet. Den nationella hemlöshetskartläggningen är av stor vikt för att få en översiktlig bild av hur hemlösheten ser ut runt om i landet. Stadsmissionen har länge efterfrågat att en nationell kartläggning ska genomföras och att detta också bör göras mer frekvent än vart sjätte år. Att veta hur många som lever i hemlöshet och var dessa människor finns är en viktig komponent i att minska och förebygga hemlöshet.

Den uppdaterade kartläggningen kommer även att kunna ge en fingervisning om vilka åtgärder som har fungerat och var det behövs mer insatser. I tidigare rapporter har Stadsmissionen påvisat hur de kommunala insatserna skiljer sig åt mellan olika kommuner. Alla som befinner sig i hemlöshet måste få det stöd som behövs, oavsett i vilken del av landet de befinner sig i.

Socialstyrelsens enkätundersökning genomfördes under vecka 16 (17–23 april) 2023. Resultatet från kartläggningen planeras redovisas den 1 februari 2024. Det är orimligt att kartläggningen ska hemlighållas under en så lång tid när statistiken kan vara avgörande för vilka insatser och satsningar som ska genomföras här och nu.

När resultatet från den nationella kartläggningen av hemlöshet publiceras behöver kommuner, myndigheter och staten reagera och agera. Sedan 2022 finns det en nationell strategi mot hemlöshet. Med den uppdaterade hemlöshetsstatistiken får regeringen nu en möjlighet att visa hur den strategin kan implementeras i praktiken.

Vräkningar – ett växande problem där många barn drabbas

Många kommuner bedriver ett vräkningsförebyggande arbete. Trots det är det många människor som vräks från sina hem. Mellan 2018 och 2022 ökade antalet genomförda vräkningar med över 30 procent och 2022 genomfördes 2 523 vräkningar nationellt. Flest vräkningar genomfördes i Stockholms stad följt av Göteborg och Malmö.¹ I Norberg kommun genomfördes det 106 vräkningar per 100 000 invånare vilket var flest i Sverige.²

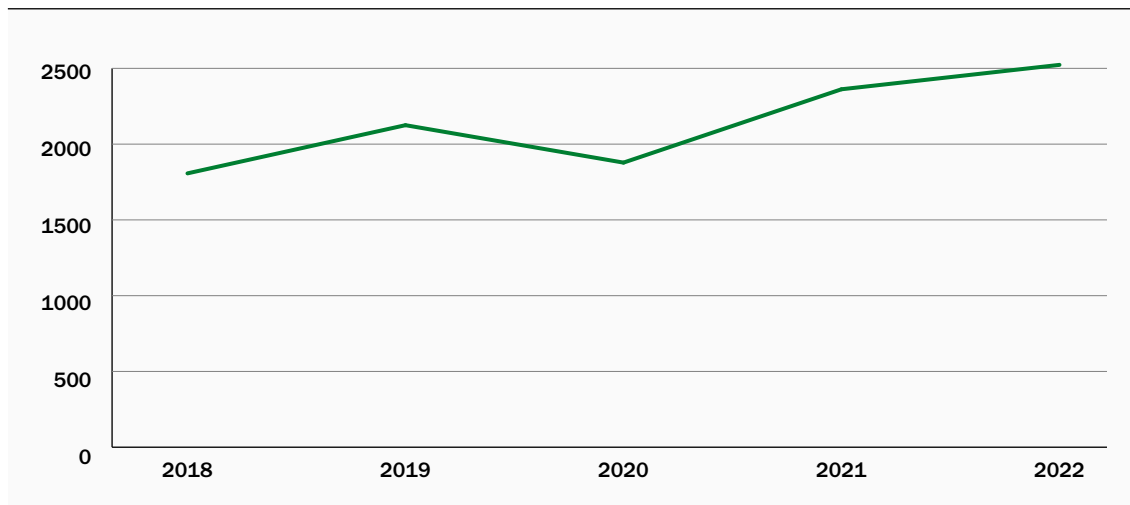
Under det första halvåret 2023 ökade antalet hushåll med barn som vräkts kraftigt jämfört med tidigare halvår. Mellan januari och juni 2023 berördes 345 barn av avhysningar. Detta är en nivå som inte har synts sedan efterdyningarna av finanskrisen 2008–2011. Eskilstuna var den kommunen där flest barn berördes av vräkningar. Mellan januari och juni genomfördes det i Eskilstuna kommun 17 vräkningar där 38 barn berördes, en ökning med över 400 procent jämfört med samma period året innan. Det är högt jämfört med resten av landet och är fler vräkningar än vad som redovisades sammanlagt i länen Blekinge, Dalarna, Gotland, Gävleborg och Halland under samma tidsperiod.³

1 Ansökta och genomförda vräkningar 2020–2022. Statistiken redovisas på län och kommun. https://kronofogden.se/download/18.4be0e6fc186030a30b12023/1676916794204/Avhysning_2020_2022.xlsx

2 Kolada. Verkställda vräkningar (avhysningar) antal/100 000 invånare.

3 Antal barn berörda av verkställd avhysning, januari-juni 2008–2023. <https://kronofogden.se/om-kronofogden/statistik/statistik-om-vrakningar>

Antal genomförda vräkningar (verkställda avhysningar) nationellt

Statistiken gäller privatpersoner och är fördelad på år, antal genomförda vräkningar 2018–2022. Källa: Kronofogden via Infostat⁴

År 2022 fick Kronofogden i uppdrag av regeringen att verka för att vräkningsförebyggande arbete etableras med socialtjänsten och hyresvärdar i landets alla kommuner. Det arbetet ska särskilt förebygga vräkningar som berör barn. Arbetet är en del av den nationella hemlöshetsstrategin och ska slutredovisas i myndighetens årsredovisning för 2024.⁵

Kommunernas insatser för individer och familjer som vräks är ofta bristfälliga. I Hemlöshetsrapporten 2023 vittnade personer som söker Stadsmissionens hjälp om hur de har erbjudits stöd av kommunen först när de har stått på gatan. Personer som vräks står ofta inför flera utmaningar. Även med akut stöd från socialtjänsten är det ofta svårt att åter ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden.

⁴ <https://kronofogden.se/om-kronofogden/statistik/statistik-om-vrakningar>

⁵ Regeringens strategi för att motverka hemlöshet 2022–2026. 2022-07-07. <https://www.regeringen.se/contentassets/5a5f795a1db144ec8dfe36cd60114ed7/regeringens-strategi-for-att-motverka-hemloshet-2022-2026.pdf>

Utredningar och myndighetsuppdrag – viktiga grunder för en bättre politik

Det har genom åren genomförts många utredningar och uppdrag som har lett till en uppsjö av förslag och insatser. Stadsmissionen välkomnar utredningar och uppdrag som ska analysera och komma med lösningar på hemlöshet och relaterade problem. Men det är viktigt att arbetet inte tar slut när utredningen lämnat sitt betänkande. Att implementera och genomföra bra förslag är att bedriva en aktiv hemlöshetspolitik och en aktiv hemlöshetspolitik är en ständig angelägenhet.

En av utredningarna som genomfördes under året var *Ordning och reda på hyresbostadsmarknaden* vilken resulterade i betänkandet *Bättre information om hyresbostäder*. Utredaren, tidigare statssekreterare Elin Olsson, landar i flera intressanta slutsatser efter att ha granskat andrahandsmarknaden. Det föreslagna lägenhetsregistret kan förbättra möjligheterna att analysera bostadsmarknadens funktionssätt och underlätta tillsyn och insatser från räddningstjänst och polis. Genom att förslagen ger myndigheterna ytterligare kontrollmöjligheter kan det potentiellt motverka brott kopplade till välfärd och folkbokföring. Vidare kan förslagen leda till ökad ordning och reda på hyresbostadsmarknaden och på så sätt stärka förtroendet för denna. Stadsmissionen har sedan länge påpekat vikten av att analysera bostadsmarknaden för att nå en mer socialt hållbar sådan.

För att nå en socialt hållbar samhällsplanering ingår att vidare förvalta och bygga en bostadsmarknad som är anpassad för dagens och framtidens behov. Stadsmissionen ser ett stort behov av att staten tar ett helhetsgrepp om problemen som finns på dagens bostadsmarknad.

Visst stöd till ekonomiskt utsatta barnfamiljer

För att skydda barnfamiljer med svag ekonomi mot de kraftiga prisuppgångarna har regeringen valt att behålla *Det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag* till mitten av 2024. Tilläggsbidraget kräver ingen särskild ansökan utan betalas ut med ett belopp som motsvarar 40 procent av storleken på det preliminära bostadsbidraget. Under det gångna året förlängdes tidsperioden då tilläggsbidraget gällde. Regeringen satsade i budgetpropositionen cirka 830 miljoner och satsningen når närmare 110 000 barnfamiljer varje månad.⁶ Mer om detta finns att läsa i Sveriges Stadsmissioners Fattigdomsrapport för 2023.

6 Ekonomiskt utsatta barnfamiljer får förlängt tilläggsbidrag i bostadsbidraget. 2023-12-18. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/12/ekonomiskt-utsatta-barnfamiljer-far-forlangt-tillaggsbidrag-i-bostadsbidraget/>

En socialt hållbar bostadsförsörjning har strandat på Regeringskansliet

I början av 2022 överlämnades utredningen *Sänk tröskeln till en god bostad* till den dåvarande regeringen. I mitten av 2020 hade den dåvarande regeringen utsett tidigare miljöminister Karolina Skog till särskild utredare med uppdraget att utreda uppgiftsfördelningen mellan stat och kommun samt lämna förslag för att öka dess effektivitet.

Sveriges Stadsmissioner var och är positiva till att frågan om hemlöshet och bostadsförsörjning lyfts i en utredning och att vikten av statligt ansvar fick en framträdande roll bland förslagen. Remissvaren som inkom till utredningen visade på ett starkt stöd för många av de förslag som presenterades. Snart två år efter att utredningen har lämnats över till regeringen väntar många aktörer och inte minst Sveriges Stadsmissioner fortfarande på att flera av förslagen ska omsättas i praktiken.

Hemlöshetsfrågorna fortsätter att engagera riksdagen

Likt tidigare år engagerar hemlöshetsfrågorna riksdagen. Under den allmänna motions tiden lämnades det in 26 motioner som behandlade hemlöshet vilket är en viss ökning jämfört med tidigare år. Med ett bredare fokus inkom en stor mängd motioner som berörde relaterade ämnen som trångboddhet, vräkningar, fattigdom, beroendeproblematik och social bostadsförsörjning. Bland motionerna återfinns bland annat ett förslag från Katarina Luhr med flera från Miljöpartiet om att utreda möjligheterna att inrätta en nationell bostadsstiftelse likt den finska Y-stiftelsen. I ett annat förslag från Jennie Nilsson med flera från Socialdemokraterna föreslås att staten ska ta ledningen för bostadsförsörjningen. Det inkom motioner från samtliga partier utöver regeringspartierna, vilka i stället driver politik via propositioner, regeringsarbetet och att vara i majoritet i utskotten.

I motionerna framgår det att allt fler ser strukturell hemlöshet som ett växande problem, att en social bostadsförsörjning är en viktig komponent i att förebygga och åtgärda hemlösheten och att politiken förordar Bostad Först. Det är ett gott tecken på att hemlöshetspolitiken fortsätter att breddas. Fokus för de politiska åtgärderna hamnar i stor utsträckning på att förebygga hemlöshet och att bidra till en samhällsplanering där hemlöshet inte behöver vara ett faktum.

Sveriges Stadsmissioner fortsätter bevaka politikens förslag och arbetar aktivt med att föra dialog med partier och politiska företrädare för att stärka engagemanget och uppmuntra nödvändiga policyinitiativ.

Stadsmissionen möter hemlöshetens alla ansikten

Stadsmissionen möter hemlöshet i alla dess former. Vårt arbete riktar sig både till de som befinner sig i social hemlöshet och till de som befinner sig i strukturell hemlöshet. Social hemlöshet är sammankopplad med individuella utmaningar som exempelvis beroende eller psykisk ohälsa. Strukturell hemlöshet uppstår när hushåll utan social problematik inte kan ta sig in på bostadsmarknaden av egen kraft.

Anledningarna till den strukturella hemlösheten är flera. Det finns för få bostäder med låg eller rimlig hyra och fastighetsägare ställer för höga krav på inkomst och referenser. Berörda hushåll har för svag ekonomi för att kunna efterfråga en bostad. Inte sällan saknar de också tillräckligt lång tid i bostadskön eller referenser från tidigare boenden. Möjligheten till stöd från kommunen har även på många håll minskat, något som Stadsmissionen slog fast i Hemlöshetsrapporten 2023.

Bostad är en grundläggande mänsklig rättighet

Oavsett bakomliggande orsaker till att en individ lever i en hemlöshetssituation kan hen behöva stöd med exempelvis skuldsanering, arbetsträning eller ekonomiskt bistånd. Samtidigt är livet i hemlöshet utmanande, och risken för snabb fysisk och psykisk nedbrytning är hög. Sociala problem kan lätt uppstå i en hemlöshetssituation, även om personen inte tidigare haft sådan problematik.

Stadsmissionen möter många människor i hemlöshet som kämpar med beroende-problematik och som berättar om de pålagda kraven från olika myndigheter på att vara drogfri för att kunna få hjälp med bostad. Detta framstår som en omöjlighet, eftersom tryggheten som en bostad erbjuder oftast utgör grunden för att kunna behandla beroende-problematik samt psykiska eller fysiska hälsobesvär. Det skapar ett moment 22 som varken gynnar individen eller samhället. Akuta åtgärder såsom akutboenden, härbärgen, hotell eller vandrarhem blir då den enda lösningen. Men detta utgör ingen långsiktigt hållbar strategi, varken ekonomiskt eller mänskligt. Vi anser att det ytterst är det offentligas ansvar att mer effektivt stödja de som lever i hemlöshet, då bostad är en grundläggande mänsklig rättighet och slås fast i svensk grundlag.

Dilemmat gäller även för den som lever i hemlöshet av strukturella orsaker. Det handlar exempelvis om den paradoxala situationen där det är svårt att få ett arbete utan en bostad och svårt att få en bostad utan arbete eller tidigare referenser. Dessutom kan man inte få bostadsbidrag förrän efter att man har skrivit på ett hyreskontrakt, vilket därför utgör en inkomst som inte kan styrkas vid ansökan om bostad.

Särskilt allvarig är hemlösheten som drabbar barnfamiljer. När barn tvingas flytta från det ena korttidsboendet till det andra minskar möjligheterna till en trygg uppväxt och en fungerande skolgång. Det i sin tur leder till sämre förutsättningar i framtiden.

Vad innebär det att vara exkluderad från bostadsmarknaden?

Bostaden är en av de mest grundläggande delarna av livet och när den saknas hamnar ofta allt annat på paus. Det fokus som läggs på att hitta ett tryggt hem är fokus som tas från annat.

Ökad risk för psykisk ohälsa

När något så grundläggande som en bostad saknas kan det leda till psykisk ohälsa. Ovissheten över ens framtid och hur livet kommer att se ut framåt kan skapa osäkerhet och otrygghet. Om individen upplever att hen inte får hjälp från samhället riskerar den här osäkerheten och otryggheten att skapa misstro mot myndigheter och det som upplevs vara det offentliga.

Psykisk ohälsa behöver inte vara anledningen till att en människa hamnar i hemlöshet, men det blir ofta resultatet av att leva i hemlöshet. Kombinationen av psykisk ohälsa, de osäkra framtidsutsikterna och de otillräckliga levnadsförhållandena riskerar att föra personen vidare i en spiral där till exempel missbruk ytterligare kan spä på problem-bilden. För den som lever i hemlöshet och som också drabbas av psykisk ohälsa kan resan tillbaka till ett tryggt och långsiktigt boende bli mycket utmanande.

”Psykisk ohälsa behöver inte vara anledningen till att en människa hamnar i hemlöshet, men det blir ofta resultatet av att leva i hemlöshet.”

INBLICK: När hemlösheten leder till självmordstankar

År 2019 träffar jag Mikael. Han befinner sig i akut hemlöshet efter att inte ha kunnat betala hyran för sitt svartkontrakt. Efter en timmes samtal öppnar han upp sig och berättar att han överväger att ta sitt liv. Efter att ha hjälpt honom med sjukvårdskontakt börjar vi tillsammans arbetet med att söka hjälp hos socialtjänsten.

Mikaels kommundillhörighet är oklar och han har bollats mellan två olika kommuners socialtjänst. Genom vägledning hjälper vi honom att få stöd av den kommun där han själv känner att han hör hemma. Mikael beviljas boende på vandrarhem under två veckors tid. Han bor sedan flera månader på vandrarhemmet medan han ansöker om ytterligare stöd. Mikael vill ha hjälp med att hitta en mer långsiktig lösning men socialtjänsten avslår sådan hjälp. Mikael avbryter därefter all kontakt med socialtjänsten och försvinner. Emellanåt hör han av sig och berättar att han bor än här, än där.

Återberättat av en medarbetare på Stadsmissionen. Mikael heter egentligen något annat.

Dyrare att bo på andrahandsmarknaden

Den som av olika skäl saknar möjligheten att tillgodogöra sig en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden söker sig ofta till andrahandsmarknaden. För många innebär det allt för höga hyror som inte är förenliga med de sökandes redan begränsade ekonomi.

Den som hyr i andra hand bor sällan i samma bostad under en längre tid. Att flytta runt mellan korta hyreskontrakt kan innebära stress och avsaknad av en trygg tillvaro. Samtidigt finns det på många platser i landet en utbredd svart marknad för bostäder. Att hyra ut en lägenhet svart är olagligt, men det innebär även risker för den som hyr i andra hand. Hyresvärden kan vid misstanke om svartuthyrning säga upp hyresavtalet utan att behöva varna hyresgästen innan, vilket betyder att även den som hyr i andra hand riskerar att bli av med sin bostad på kort varsel.

INBLICK: De dyra andrahandslägenheterna ledde familjen till trångboddhet

Ayham och Zia kom som flyktingar till Sverige 2012 med sina tre barn. Den första tiden bodde familjen på ett flyktingboende, därefter fick de ett fem-årskontrakt via SHIS. SHIS är Stockholms stads bostadssociala resurs som erbjuder boenden till de som står utanför bostadsmarknaden, bland annat nyanlända personer. Under den här tiden lyckades både Ayham och Zia skaffa fasta, men lågavlönade jobb.

Två av Ayham och Zias barn är vuxna. En av dem har autism och bor kvar hemma, eftersom hen inte anses ha tillräckligt stora behov för att få stödinsatser. Det andra söker jobb, men efter en strulig skolgång och för kort tid i bostadskön får hen varken arbete eller bostad. Det yngsta barnet går fortfarande i högstadiet och har inget annat val än att bo hemma.

När hyreskontraktet tog slut fick Ayham och Zia besked av socialtjänsten att de behövde hitta ett boende på egen hand. Då lyckades de bara hitta dyra andrahandslösningar, men på grund av sina låga löner uppfyllde de inte hyreskraven. Dessutom krävdes en deposition, men familjen saknar sparkapital. Till slut hittar familjen en lägenhet på 40 kvm där de kan betala hyran. Där bor nu alla fem i familjen.

Återberättat av en medarbetare på Stadsmissionen. Ayham och Zia heter egentligen något annat.

Risk för organiserad brottslighet på den svarta bostadsmarknaden

För den som hamnat utanför den ordinarie bostadsmarknaden blir den svarta marknaden ofta ett alternativ. Men svartkontrakt är en risk i sig. Utöver att vara olagliga riskerar svarta hyreskontrakt även att vara ett steg närmare brottslighet. Organiserad brottslighet misstänks ligga bakom vissa av de svarta hyreskontrakt som förmedlas.⁷ Detta är riskabelt när en målgrupp, personer som riskerar att hamna i hemlöshet, också är i en ekonomiskt och socialt utsatt position. Risken finns att kriminella hyresvärdar utnyttjar hyresgästerna. Genom att gruppen inte sällan står långt utanför samhället finns även risken för ytterligare utanförskap, vilket slår mot så väl individ som samhälle.

⁷ Fagerlund, Karin. *Organiserad brottslighet bakom handel med svartkontrakt*. SVT. 2022-05-12. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/organiserad-brottslighet-bakom-handel-med-svartkontrakt>

Extra stor utsatthet för kvinnor och barn

Kvinnor är ofta särskilt utsatta på bostadsmarknaden. Även den som idag har en trygg livssituation kan oro sig över hur det skulle gå om denna förändrades. Bland kvinnor är det en stor grupp som oroar sig för sin boendesituation vid en eventuell separation.⁸ Många kvinnor uppger att de inte skulle ha råd att bo kvar i samma område vid en skilsmässa.⁹ För kvinnor som är eller har varit i en destruktiv eller fysiskt våldsam relation är situationen ännu värre. Den hjälp man får av kommunen är tillfällig och oftast kortsiktig. Att gå vidare och ordna en egen bostad kan vara ett närmast oöverkomligt steg samtidigt som det är ett nödvändigt sådant. Socialstyrelsen har pekat på att detta bidrar till att brottsoffret antingen har flyttat tillbaka till gärningspersonen efter en tids vistelse i tillfälligt boende eller har bott kvar på en adress som varit känd av gärningspersonen.¹⁰ Den som har blivit utsatt för ekonomiskt våld har ytterligare svårigheter. I en sådan situation har man inte haft kontroll över sin egen ekonomi och man är inte sällan skuldsatt, ibland utan att ens veta om det. Det kan göra det ännu svårare att faktiskt ordna ett eget hem. För kvinnor kan andrahandsmarknaden utgöra ytterligare problem, det är inte ovanligt att i sökandet av ett boende bli utsatt för trakasserier eller övergrepp.

Ingen mår bra av att leva i hemlöshet, men för barn kan det ge men för resten av livet. Att flytta runt och inte ha en trygg tillvaro medför en rad negativa effekter som påverkar barnen, såsom påverkan av skolgången och fritidsaktiviteterna samt möjligheten att bygga nära och trygga relationer med både kompisar och vuxna. Den sociala tillvaron riskerar att falla i spillror varje gång ett kort hyreskontrakt löper ut. Bara att ha tak över huvudet räcker inte, man behöver ha en socialt och emotionellt trygg plats att vara på.

Kvinnor extra utsatta på andrahandsmarknaden

Många kvinnor blir trakasserade och utsatta på andrahandsmarknaden. Det kan handla om olämpliga inviter vid visningar, bilder på könsorgan vid kontakt med hyresvärdar eller förfrågningar kopplade till sexuella tjänster. Att få en bostad på andrahandsmarknaden kan vara otryggt som det är, men för många kvinnor är andrahandsmarknaden en särskilt otrygg marknad. Kvinnor som lever i alla former av hemlöshet riskerar att bli utnyttjade utifrån sin utsatthet på bostadsmarknaden.¹¹

8 Livslång ekonomi 2.0. 2023-02-09.

<https://fredrikabremer.se/6-av-10-kvinnor-oroliga-for-boende-vid-skilsmassa/>

9 Hyresgästerna 2022: Ekonomi och utsatthet. 2022. <https://www.hyresgastforeningen.se/bostadsfakta/rapporter/hyresgasterna-2022/ekonomi-och-utsatthet/>

10 Socialstyrelsen. Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018–2021. 2022.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-1-7738.pdf>

11 Asker, Anna. Söker boende – blir sextrakasserade. Svenska Dagbladet. 2023-07-02.

<https://www.svd.se/a/76L8X9/sexuella-trakasserier-utbrett-mot-tillfalligt-boende>

INBLICK: Socialtjänsten uppmanade gravida Sara att flytta tillbaka till sin exman

När Sara kontaktade Stadsmissionen var hon gravid med sitt tredje barn. Hennes andra barn var då tre och sju år gamla. När Sara tog kontakt riskerade hon och hennes barn att hamna i hemlöshet då vännen hon bodde hos inte längre kunde dela sin lägenhet.

Sara är separerad från pappan till hennes barn, men de delar på vårdnaden. Det är däremot hon som mestadels tar hand om barnen som endast träffar sin pappa på helgerna. Sara har flera jobb och lyckas kombinera dem till motsvarande en heltidstjänst. Hon står i kö på flera olika boendesidor och söker även aktivt boende via Facebook, Blocket och liknande kanaler.

Eftersom Saras situation var akut hjälpte Stadsmissionen henne att komma i kontakt med socialtjänsten. De hänvisade till att barnen kan bo hos sin pappa och föreslog att även Sara kanske skulle kunna bo där en kortare period. Socialtjänsten informerar vidare om att Sara inte kan göra annat än att kontakta dem igen den dag hon och barnen blir bostadslösa, samt att barnens boendesituation även kan lösas genom att barnen bor hos sin pappa medan Sara tar in på vandrarhem.

När Sara och hennes barn inte längre kunde bo kvar hos sin vän löser hon i stället situationen genom att tillfälligt sova hos olika vänner. Nu flyttar de runt mellan tillfälliga boendelösningar. Situationen är mycket svår för barnen.

Återberättat av en medarbetare på Stadsmissionen. Sara heter egentligen något annat.

Den dolda hemlösheten – människorna utanför statistiken

Vägen till och från hemlöshet är unik för varje person som befinner sig i eller någon gång har befunnit sig i hemlöshet. Längre har det funnits en bild av att hemlöshet är något som bara drabbar den med missbruk eller annan social problematik. Den bilden utelämnar dock många av de som idag befinner sig i hemlöshet. Det finns många människor som av olika skäl lever utan en god och trygg bostad. Många av dessa ingår i den dolda hemlösheten. Det är människor som saknar en bostad, en plats att kalla sitt hem, men även saknar stöd från samhället för att komma in på bostadsmarknaden. Det handlar om kvinnor och män, unga och äldre, människor födda i Sverige och nyanlända. Människor i dold hemlöshet är de som hamnar utanför samhällets skyddsnet, där de står utan stöd och utan ett hem.

När tröskeln till en bostad är hög innebär det att det är svårt att komma in på bostadsmarknaden och ännu svårare när man redan har hamnat utanför. För den som någon gång har blivit vräkt, har betalningsanmärkningar eller skulder, har blivit utsatt för ekonomiskt våld eller har låg inkomst är tröskeln till en stadigvarande bostad på den ordinarie bostadsmarknaden alltför ofta omöjligt hög. Att ha en bostad och en plats att kalla hem är en grundläggande del i varje människas liv, och en rättighet. För den som lever i dold hemlöshet innebär det med största sannolikhet att hen lever i tillfälliga och osäkra boendelösningar som är allt annat än tryggt och långsiktigt.

I årets hemlöshetsrapport fokuserar Stadsmissionen på den dolda hemlösheten, vad det är och vilka som befinner sig i den. Vi redogör också för vad kommunerna enligt lag ska göra för att förebygga och åtgärda hemlöshet.

Ekonomiskt våld

Ekonomiskt våld är en form av våldsutövning som innebär att någon utövar makt och kontroll över en annan persons ekonomi och tillgångar. Detta kan ske i form av tvång att lämna över Bank-id, mejl och mobiltelefon, att våldsutövaren lånar och tar krediter i den utsattes namn eller att offret inte får ha kontroll över sin lön och tvingas redovisa olika inköp och utgifter. Detta kan leda till långvariga skulder. Någon som blir utsatt för ekonomiskt våld hamnar i en beroendeställning till våldsutövaren vilket gör det svårare för offret att lämna en våldsamt relation.

Snäva tolkningar av vem som lever i hemlöshet

Tolkningen av vem som befinner sig i hemlöshet kan idag ses som snäv. Det är främst Socialstyrelsens definitioner som används för att kategorisera olika situationer av hemlöshet. Socialstyrelsens definitioner av hemlöshet beskriver fyra olika situationer, från eget kortsiktigt boende till akut hemlöshet. Definitionen används bland annat för att kartlägga hemlöshet men även av kommunerna när de beslutar om hjälp och stöd.

Socialstyrelsens definitioner

Socialstyrelsens kartläggning av hemlöshetssituationen utgår från fyra hemlöshetssituationer.¹²

Akut hemlöshet (Situation 1)

Personer som är hänvisade till akutboende, härbärge, jourboende, skyddade boenden eller motsvarande (inklusive vandrarhem/hotell). Personer som sover utomhus, i offentliga lokaler, trappuppgångar, garage, källare, tält, bil eller motsvarande.

Institutionsvistelse och boende med stöd, ska lämna inom 3 månader utan bostad (Situation 2)

En person är intagen/inskriven på kriminalvårdsanstalt/vård enligt LRV, familjehem, hem för vård och boende (HVB), SiS-institution, eller boende med stöd och ska friges/flytta inom 3 månader efter undersökningstillfället – utan att ha en egen bostad ordnad. Här ingår även personer som skulle flyttat men som är kvar på grund av att de inte har någon bostad ordnad.

Långsiktiga boendelösningar via socialtjänsten (Situation 3)

Personer som bor i långsiktiga boendelösningar, enligt socialtjänstlagen (2001:453). Det gäller personer som bor i träningslägenhet, försökslägenhet, socialt kontrakt, kommunalt kontrakt, Bostad Först eller motsvarande. Det är boendelösningar med någon form av hyresavtal/kontrakt (ofta andrahandskontrakt) där boendet är förenat med tillsyn, särskilda villkor eller regler, med begränsad besittningsrätt.

Eget ordnat kortsiktigt boende (Situation 4)

En person bor ofrivilligt, tillfälligt och kontraktslöst hos kompisar, bekanta, familj eller släktingar. Här ingår även personer som tillfälligt (max 3 månader efter undersökningstillfället) bor inneboende eller i andrahand hos privatperson.

¹² Nationell hemlöshetskartläggning 2023.
<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/hemloshet/>

Exkluderad från bostadsmarknaden utan att vara inkluderad i statistiken

Det finns många anledningar till att människor blir exkluderade från bostadsmarknaden. Den dolda hemlösheten är den som inte tydligt kan kategoriseras i Socialstyrelsens definitioner. Det rör den som inte alltid får hjälp av det offentliga då den ofta har ett tillfälligt eller kortsiktigt ordnat boende. Det är människor som av olika anledningar inte har ett hem att kalla sitt eget.

Martin Grander som är bostadsforskare vid Malmö universitet använder begreppet *the inbetweeners of the housing markets*. Med det menar han "hushåll som inte har möjligheter att med egna medel komma in på den ägda eller hyrda bostadsmarknaden. De saknar kapital och inkomst för att köpa en bostadsrätt eller en ägd bostad, och har inte de ekonomiska tillgångarna att komma över trösklarna på den hyrda marknaden. Samtidigt kvalificerar de inte sig för en bostad genom socialtjänstens boendeinsatser, då dessa vanligtvis är förbehållna hushåll med en social problematik. På så sätt är hushållen utestängda från de reguljära lösningarna på den svenska bostadsmarknaden. En av orsakerna till detta är de strikta tillträdeskraven på hyresmarknaden".¹³

När en människa får sin livssituation förändrad kan det vara lätt att tappa fotfästet. Det kan till exempel röra sig om att förlora ett jobb eller en livspartner, att bli sjuk eller skadad, eller att på andra sätt tappa det liv som man har levt. Utan ett skyddsnet, oavsett om det är från samhället eller från familj, närstående och vänner, är det lätt att det går utför. När detta händer kan man hamna i hemlöshet. Antingen för att man inte längre har samma inkomst eller för att man av olika skäl inte längre klarar av att sköta sin privatekonomi eller att ta hand om sitt hem. För den som lämnar en destruktiv relation är tillgång till en bostad central. Att ha tillgång till en säker plats kan för många vara det som möjliggör att man faktiskt lämnar en destruktiv relation.

Betalningsanmärkningar och skulder hindrar

För den som någon gång har blivit vräkt är det svårt att återigen komma in på den ordinarie bostadsmarknaden. Med skulder, betalningsanmärkningar eller ett lågt kreditvärde är det svårt att få hyra en bostad. Samtidigt står man ofta i en situation med kortsiktiga, dyra boendelösningar för att undvika att hamna på gatan. För familjer som har blivit vräkt är det extra svårt, även om den akuta hjälpen från kommunen ofta finns till hands, så handlar det sedan om svårigheterna att gå från att få hjälpande insatser till att få en egen ordnad bostad.

13 Grander, Martin. Sjölund Kozlovic, Martina. Tillträdeskrav i allmännyttan 2013–2022. Malmö universitet. 2023.

Första bostaden är den svåraste att få

Även för den som ska in på bostadsmarknaden för första gången är det svårt. Kötiderna till en lägenhet är i stora delar av landet väldigt långa, samtidigt som kontantinsatsen för att köpa en bostad kan vara alldeles för stor för den som inte kan få hjälp av sina föräldrar. Andra- eller tredjehandskontrakt blir då ofta lösningen för unga vuxna. Samtidigt är dessa kontrakt ofta dyra och risken att bli lurad är stor. De korta kontrakt som erbjuds innebär ofta en ständigt närvarande stress över sin boendesituation.

Efter att ha fått hjälp med bostad i två år står många nyanlända utan en plats att ta vägen. Tröskeln in på bostadsmarknaden är hög när sökande inte har kötid i en bostadskö och saknar ett nätverk med kontakter. Därför vänder sig många till det offentliga. Samtidigt finns det kommuner som uppenbart tillämpar social dumpning och skickar människor till platser där de står utan jobb och utan vidare möjligheter.

Exempel på människor i dold hemlöshet

Många som lever i dold hemlöshet söker hjälp via Stadsmissionens verksamheter runt om i landet. Situationerna ser annorlunda ut för varje människa, men nedan är några av de kategorier som Stadsmissionen kommer i kontakt med.

Änkemannen med pension – lever ensam och har en låg, men ändå stabil inkomst från pension. Har fått betalningsanmärkningar och kan därför inte få ett förstahandskontrakt. Just nu bor han i en kontakts sommarstuga temporärt. Han räknas inte in i hemlöshetsstatistiken eftersom han har någonstans att bo, om än tillfälligt, och han har en stabil inkomst som därför inte berättigar till hjälp.

Ensamstående kvinna med barn – lämnade ett destruktivt förhållande där hon bland annat blev utsatt för ekonomiskt våld och fick till en början hjälp med skyddat boende. Hon har jobb, men lyckas inte få långvarig hjälp med bostad. Blir beroende av andra- och tredjehandsmarknaden för att få tak över huvudet och flyttar ett flertal gånger. Hon räknas inte in i hemlöshetsstatistiken eftersom hon har en ordnad inkomst och bor i andrahand.

Flyktingparet med arbete – paret kom till Sverige och fick då hjälp med boende. Det har nu gått två år och de har arbete och anses vara för stabila för att få fortsatt hjälp. De har inga kontakter på bostadsmarknaden och riskerar nu att förlora sina jobb, då de måste flytta långt bort. De räknas inte in i hemlöshetsstatistiken eftersom de har en inkomst och anses ha möjlighet att skaffa sig en bostad.

Anledningar till att människor hamnar i dold hemlöshet

Den dolda hemlösheten är omfattande och ett stort problem, men det finns flera möjligheter att motverka den. Ändå sker inte det på alla håll. Följande brister i hanteringen av de som riskerar att hamna i hemlöshet ser vi:

Undermåliga vräkningsförebyggande åtgärder

Allt fler hushåll med barn vräks från sina hem. Samtidigt menar många kommuner att vräkningsförebyggande arbete bedrivs för att förhindra genomförandet av vräkningar. Att förebygga en vräkning leder till positiva effekter, på såväl individ- som på samhällsnivå. Vräkningar innebär stort lidande för individen, men även stora samhällsekonomiska kostnader. För den som vräks ökar även risken för kriminalitet. Hos den som blivit vräkt är samtliga brottstyper vanligare åren efter vräkningen jämfört med den som inte blivit vräkt.¹⁴

Likaså innebär vräkningar fortsatta problem för individen. Att hyra en bostad efter att ha blivit vräkt är i många lägen svårt. Hyresvärdar tillåter ibland inte betalningsanmärkningar och har ofta höga krav på hyresgästen att denna ska kunna betala både hyra och ibland depositionsavgift. Allt fler barn har föräldrar med skulder hos Kronofogden. I början av 2023 var det närmare 180 000 barn, samtidigt som de totala skulderna hos Kronofogden kraftigt ökar.¹⁵ När allt fler hamnar i ekonomisk utsatthet ökar risken för en ansträngd boendeekonomi och som en följd även vräkningar.

”Vart tolfte barn har minst en förälder som har skulder eller pågående skuldsanering hos Kronofogden”¹⁶

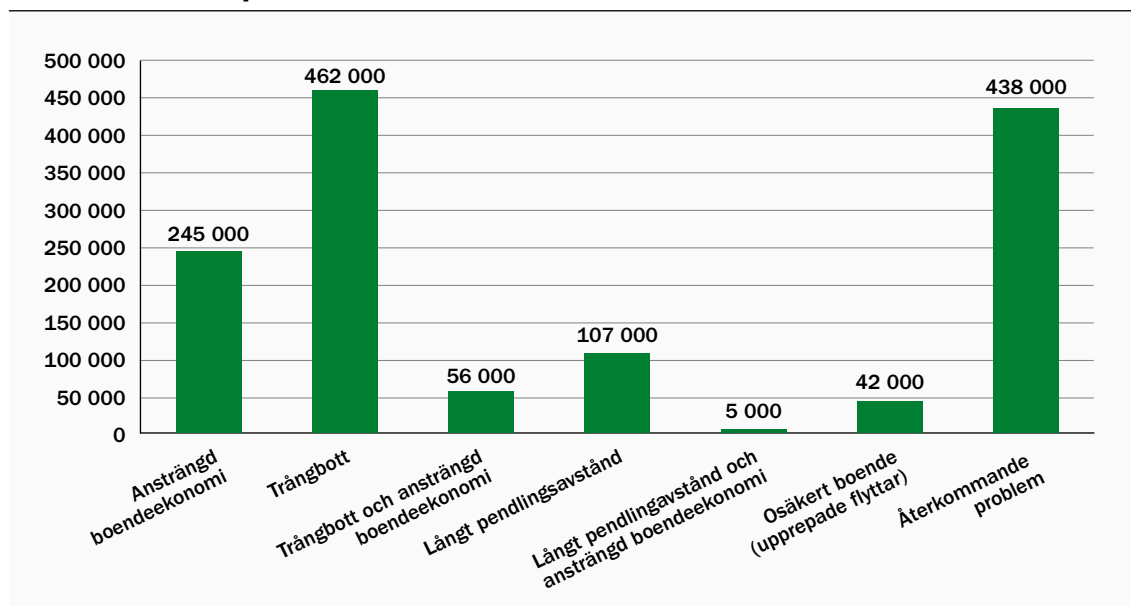

¹⁴ Alm, Susanne. Bäckman, Olof. "When it rains, it pours": Housing evictions and criminal convictions in Sweden. *European Journal of Criminology*. Vol 19, nr 4. Juli 2022. Sida 612–631. <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/1477370820905107>

¹⁵ Kronofogden och Bris. 180 000 barn har föräldrar med skulder hos Kronofogden. 2023-06-15. <https://via.tt.se/pressmeddelande/3350666/180-000-barn-har-foraldrar-med-skulder-hos-kronofogden?publisherId=3236531&lang=sv>

¹⁶ *Ibid.*

Boverkets mått på bostadsbrist

Källa: Boverket

2020 överlämnade Boverket ett nytt mått för att mäta bostadsbrist till regeringen.¹⁷ Man valde då att mäta bostadsbrist utifrån hur många hushåll som inte har en tillräcklig boendestandard. Främst utifrån måtten trångboddhet och antal hushåll med ansträngd boendeekonomi.

År 2018 var 462 000 hushåll trångbodda och cirka 56 000 hushåll av dessa hade även en ansträngd boendeekonomi.¹⁸ Det är ett tydligt tecken på att Sveriges bostadsbrist är högre än vad det ofta talas om. Den dolda hemlösheten handlar inte bara om den som redan står på gatan, det handlar även om alla de som inte har möjligheten att få tillgång till en lämplig bostad. Att 56 000 hushåll är trångbodda och har en ansträngd boendeekonomi tydliggör bristerna i den svenska samhällsplaneringen.

¹⁷ Boverket presenterar nya beräkningar av bostadsbristen. 2020-09-29.
<https://news.cision.com/se/boverket/r/boverket-presenterar-nya-berakningar-av-bostadsbristen,c3204365#:~:text=Vi%20v%C3%A4ljer%20att%20analysera%20landets,antalet%20hush%C3%A5ll%20med%20anstr%C3%A4ngd%20boendeekonomi>

¹⁸ Mått på bostadsbristen – förslag på hur återkommande bedömningar ska göras. 2020.
<https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2020/matt-pa-bostadsbristen/>

Höga krav för att få ett förstahandskontrakt

Många fastighetsägare gör kontroller på hyresgäster före inflyttning, kontroller som oftast går ut på att den sökande ska ha en stadig inkomst från förvärvsarbete samt sakna betalningsanmärkningar. Hur kraven är utformade varierar stort. Vanligt är att krav på inkomst ska vara tre gånger större än hyran. Samtidigt saknas stöd i forskning att detta är en bra metod för att minska problem med att hyresgästen inte betalar hyran. Flera studier har påvisat att kravet generellt är högre från privata hyresvärdar än från allmännyttiga. Men även hos allmännyttan ställs krav som gör att många blir helt utestängda från möjligheten att få en stadigvarande bostad. Exempelvis godkänner tre av tio allmännyttiga bostadsföretag inte försörjningsstöd som inkomst. Hela 29 procent accepterar inte bostadsbidrag som inkomst. Även om det går att se en utveckling mot en mer generös inställning till olika inkomstslag så är trösklarna fortsatt höga in på den allmännyttiga hyresmarknaden.¹⁹

Brister i socialtjänstens stödinsatser

I föregående års hemlöshetsrapport påvisade Stadsmissionen hur allt fler menar att det är svårare att få stöd av socialtjänsten. Även i år är det tydligt att många erbjuds hjälp först när de befinner sig i akut hemlöshet. Steget från att ha en plats att sova på till att bli erbjuden en kortsiktig lösning uppstår för många först när alla andra alternativ är uttömda. Att arbeta förebyggande har många aspekter, men framför allt innebär det att en människa eller en familj har en plats att bo på innan de behöver stå på gatan.

”Att arbeta förebyggande har många aspekter, men framför allt innebär det att en människa eller en familj har en plats att bo på innan de behöver stå på gatan.”

¹⁹ Grander, Martin. Sjöland Kozlovic, Martina. Tillträdeskrav i allmännyttan 2013–2022. Malmö universitet. 2023.

INBLICK: Barnfamilj i hemlöshet med unga barn som lider av psykisk ohälsa

Olivia är gift och har två små barn som är tre och fem år gamla. Familjen är aktuella hos socialtjänsten och uppstår ekonomiskt bistånd. Olivia kontaktade Stadsmissionen då hon befann sig i en kritisk situation. Hon hade nyligen fått avslag på sin ansökan om nödbistånd i form av fortsatt boende. Anledningen var att hon tackade nej till erbjudandet att gå på en visning avseende ett förstahandskontrakt till en lägenhet i en annan kommun.

Familjen har en pågående psykologkontakt på grund av barnens psykiska hälsa. Barnen har varit med om stora förändringar de senaste åren och har även bytt förskola vid flera tillfällen. Familjen har för närvarande två psykologintyg som styrker att det inte är förenligt med barnens bästa att byta förskola igen och att det föreligger en nödsituation eftersom familjen saknar bostad.

Stadsmissionen har hjälpt familjen genom att coacha dem i vad de själva behövde göra, men även genom att kontakta socialtjänsten och förklara familjens situation i mer detalj. Med stöd från Stadsmissionen kunde Olivia överklaga boendebeslutet med hänvisning till främst intyget som skrevs av barnpsykologen. Överklagan ledde ingen vart och familjen blev inte beviljad akut boende via socialtjänsten. De valde då att inte ansöka om akut boende igen.

Just nu bor Olivia och hennes familj hos olika personer. Därför måste de flytta ofta, vilket förvärrar barnens psykiska hälsa ytterligare.

Återberättat av en medarbetare på Stadsmissionen. Olivia heter egentligen något annat.

Brist på helhetsgrepp i hemlöshetsfrågan

Hemlösheten ser olika ut på olika platser i landet, men det är en nationell fråga som kräver såväl nationellt, regionalt som kommunalt ansvarstagande för att åtgärdas. Idag kan insatserna skilja sig kraftigt åt kommuner emellan, något som framgick bland annat i Sveriges Stadsmissioners Hemlöshetsrapport 2023. Detta innebär att människor i hemlöshet får olika stöd och olika möjligheter beroende på vilken kommun de råkar vara skrivna i. Samtidigt finns det nationella målsättningar för arbetet mot hemlöshet. Dessutom bedrivs visst arbete även hos länsstyrelserna. För att alla människor ska få rätt stöd och rätt hjälp krävs det ett sammanhållet ansvarstagande där staten måste gå i bräschen. Tydligare lagstiftning och tydligare riktlinjer behövs då det handlar om att varje individ ska kunna få det stödet den har laglig rätt till.

INBLICK: Ensamstående mamma hamnar allt längre från bostadsmarknaden till följd av ekonomiskt våld

Maya är ensamstående mamma till ett barn på åtta år. Efter att ha blivit utsatt för ekonomiskt våld av barnets pappa har hon skulder hos Kronofogden. Sedan ett par år tillbaka är hon och pappan till barnet separerade och han är inte längre närvarande i deras liv. Efter uppbrottet med barnets pappa mådde hon väldigt dåligt och blev av med sitt temporära arbete på en mataffär efter en lång sjukskrivning. Nu uppbär hon försörjningsstöd.

Sedan skilsmässan har Maya flyttat runt mellan kortsiktiga boendelösningar inom olika kommuner. Eftersom hon bott på olika platser saknar hon kötid hos bostadsförmedlingen. Hon upplever inte heller att det är någon vits att ställa sig i någon kö eftersom hennes skulder hindrar henne från att efterfråga ett förstahandskontrakt.

Mayas barn är oroligt och har svårt att koncentrera sig i skolan på grund av den ständiga rädslan över att behöva bryta upp och byta skola ännu en gång. Maya och barnets vardag påverkas väldigt negativt av att stå utanför bostadsmarknaden.

Återberättat av en medarbetare på Stadsmissionen. Maya heter egentligen något annat.

**Ingen plats
att kalla hem
– en gemensam
nämndare för
allt fler**

”Jag tänkte alltid att så länge jag har ett jobb kommer jag och mina barn vara trygga. Men när jag stod utan bostad och sökte hjälp låg det mig till last.” Det berättar Nina som efter en separation var utelämnad till otrygga och dyra hyreskontrakt på den svarta andrahandsmarknaden på grund av tidigare skulder.

Nina arbetar som resurs på en förskola och är mamma till två barn. För några år sedan tog hennes liv en tuff vändning. Efter en skilsmässa blev hon bostadslös och visste inte hur hon skulle kunna ordna ett boende till sig själv och sina barn.

– Jag hade allt, men min värld rasade snabbt. I och med att jag hade betalningsanmärkningar sedan tidigare kunde jag inte ordna ett hyreskontrakt i vare sig första eller andra hand.

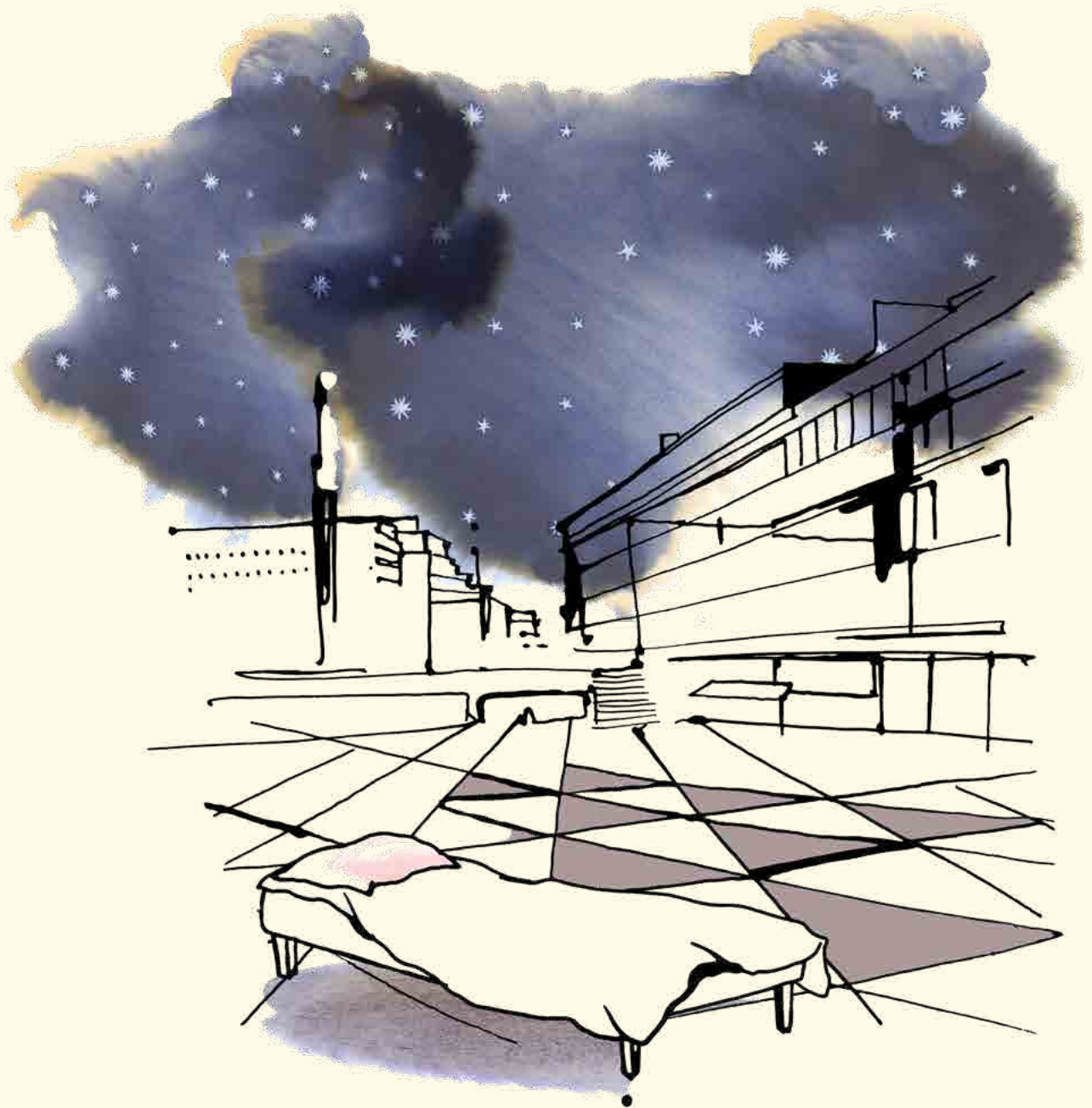
Nina vände sig till socialtjänsten i hopp om att få hjälp att ordna en stabil boendesituation för sig själv och sina barn. Men stödet uteblev.

– Beskedet jag fick från socialtjänsten var att de inte kunde hjälpa mig eftersom jag hade en stabil inkomst och att mina barn dessutom hade en annan förälder som de kunde bo hos. Jag upplevde det lite som att de tyckte att jag skulle vara tacksam för att jag åtminstone hade ett jobb, vilket jag självklart är, men det hjälpte mig ju inte i den situation jag befann mig i just då. Dessutom ville jag ju bo på ett sätt så att jag också kunde ha hand om mina barn.

Lösningen för Nina blev i stället att bo hemma hos sin mamma. När mamman gick bort efter en tids sjukdom gick flyttlasset vidare till en vän där hon kunde vara inneboende under en period. Men till slut var ett andrahandskontrakt på den svarta bostadsmarknaden det alternativ som fanns kvar.

– I efterhand har jag förstått vilken ockerhyra jag betalade under den här perioden, nästan det dubbla utifrån grundhyran, och så deposition på det. Jag jobbade så mycket jag bara kunde för att kunna bo. Eftersom det var ett svart kontrakt kunde jag inte ansöka om bostadsbidrag, men det var åtminstone tak över huvudet.

För Nina var den här perioden väldigt påfrestande, med starka skam- och oros känslor.

**”Min bild är att det finns ett
mörkertal kring den officiella
hemlöshetsstatistiken.”**

Erik, samordnare på Stadsmissionen.

– Jag gick runt med en ständig oro eftersom det var ett så osäkert kontrakt utan garantier. Jag hade ingen ork till någonting egentligen, utöver att jobba och vara förälder. Dessutom kände jag mig inte som en särskilt bra mamma, jag tänkte hela tiden ”är det så här mina barn ska ha det?”. Jag vill ju kunna stå på egna ben, jobba och bidra till samhället precis som alla andra, men utan stöd var det oerhört svårt.

I Ninas fall kom vändningen efter att hon skickat ett brev till Stadsmissionen för att be om hjälp. Sedan en tid tillbaka hyr hon en lägenhet genom Stadsmissionen, något som hon beskriver som en avgörande förändring i tillvaron.

– Det ger en trygghet som inte går att beskriva faktiskt. Det känns som att man kan landa för en stund utan att någon drar undan mattan, vilket har hjälpt mig att kunna ta tag i andra saker – som till exempel fundera över mitt jobb. Jag behöver inte längre ta första bästa jobb bara för att klara hyran, jag kan jobba med det som jag är utbildad till, jag kan ställa mat på bordet till mina barn och i lugn och ro veta att jag kan ge dem ett någorlunda tryggt och förutsägbart hem. Det är klart att det fortfarande finns en stress, men det här är ändå min borg.

Erik Odenlid jobbar som samordnare i en av Stadsmissionens verksamheter som stöttar människor i hemlöshet genom olika typer av boendelösningar. Han berättar att Ninas historia är långt ifrån unik.

– Alla människor har sin historia, men gemensamt för de vi möter i vår verksamhet är att de på olika sätt drabbas av de höga trösklarna på bostadsmarknaden, ofta i kombination med att det hänt något i livet som gör att man faller utanför normen. Det kan handla om en skilsmässa, att man förlorat jobbet, eller sjukdom.

Erik upplever att dessa trösklar också höjts över tid.

– Ribban har höjts undan för undan för vad man kräver av någon för att den ska få en lägenhet. Det krävs ofta en stadig och relativt hög inkomst, man får inte ha skulder, man får inte ha för många barn och så vidare. Dessutom måste man i vissa fall ha referenser från tidigare boenden, vilket långt ifrån alla har.

I sitt arbete möter Erik människor som av olika anledningar saknar stöd från socialtjänsten. Skälen varierar, men den samlade bilden är att antalet människor som befinner sig i hemlöshet är högre än vad statistiken visar.

– Jag skulle säga att det stöd man kan få från kommuner och socialtjänst naturligtvis finns, men det är bräckligt och fungerar inte alltid. Ofta handlar det om kortsiktiga lösningar som av olika skäl inte är hållbara för den som söker stöd. Vissa beviljas inte heller stöd eller har ingen varaktig kontakt med socialtjänsten. Då hamnar man inte i statistiken. Dessutom finns det många som av olika anledningar inte vill eller vågar söka stöd från det offentliga. Min bild är att det finns ett mörkertal kring den officiella hemlöshetsstatistiken. ■

Kommunernas ansvar för att minska hemlösheten

Tim Holappa är doktor i offentlig rätt vid Stockholms universitet och har tidigare skrivit om den kommunala bostadsförsörjningen och dess samspel med socialtjänsten. I denna del resonerar Holappa utifrån sin forskning kring vad det rättsliga läget är och vad kommunerna kan och inte kan göra för att minska hemlösheten. Hans forskning har också legat till grund för checklistan och de förslag som kommer senare i denna rapport.

Bakgrund och lagstiftning

Idag regleras kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Lagen har sin bakgrund i lagstiftning från 1947 som för första gången reglerade kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Enligt dagens lagstiftning har kommunerna en övergripande skyldighet att med riktlinjer planera för bostadsförsörjningen i kommunen. Syftet med planeringen är att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

Riktlinjerna för bostadsförsörjningen ska åtminstone innehålla:

1. Kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet
2. Kommunens planerade insatser för att nå uppsatta mål
3. Hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen

Uppgifterna ska grundas på en analys av den demografiska utvecklingen, marknadsförutsättningarna, och vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden.

Analysen ska genomföras med stöd av ett underlag som Boverket förser kommunen med.

Mänskliga rättigheter och internationella perspektiv

Rätten till en lämplig bostad är en mänsklig rättighet som grundar sig i principen om alla människors lika värde och rättigheter. Enligt internationella normer har denna rättighet tolkats som något mer än bara tak över huvudet. Snarare innebär detta en rätt att bo någonstans i säkerhet, frid och värdighet, vilket bland annat inkluderar aspekter som bostadens storlek och utformning samt juridiskt besittningsskydd. Inkorporeringen av barnkonventionen i svensk lag år 2020 har särskilt betonat vikten av barns perspektiv och rättigheter. Det är nu nödvändigt för kommuner att beakta barnkonventionen, inklusive barns rätt till en trygg och lämplig bostad, i arbetet med bostadsförsörjningen.

Några aspekter av hur rätten till en lämplig bostad tolkats som mänsklig rättighet som särskilt utmanar den svenska bostadspolitiken idag:

- Diskriminering är förbjuden och ska motverkas: det är inte tillräckligt att enbart förbjuda formell diskriminering utan även "faktisk" diskriminering av utsatta grupper på bostadsmarknaden behöver motverkas.
- Det ska finnas tillräckligt många bostäder till överkomliga priser.
- Ingen ska vräkas till hemlöshet.
- Barns rättigheter och barnets bästa behöver i högre grad säkerställas i förhållande till bostad, exempelvis genom att undvika vräkningar av barnfamiljer.
- Akuta boendelösningar är nödvändiga men ska vara tillfälliga och inom rimlig tid ersättas med långsiktiga bostäder, inte minst för barnfamiljer.
- Statens och kommuners insatser bör riktas mot de som står längst ifrån att ha en lämplig bostad, och beakta eventuella grupper som missgynnas för att motverka diskriminering.
- Hemlöshet ska förebyggas och minskas för att successivt undanröjas.

Inkludera ett hemlöshetsperspektiv i bostadsförsörjningen

Kommunerna behöver integrera ett hemlöshetsperspektiv i bostadsplaneringen. I sin analys av den demografiska utvecklingen, marknadsförutsättningarna och vilka behov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden bör kommunen inkludera en analys av hemlösheten, inklusive den strukturella hemlösheten, i kommunen. Det är viktigt att kommunerna inkluderar socialtjänsten i samhällsplaneringen för att få en heltäckande bild av behoven och för att säkerställa en inkluderande bostadsförsörjning.

Sätta upp tydliga mål för bostadsförsörjningen

Genom att fastställa klara mål, såsom att säkerställa rätten till en god bostad för alla, att motverka hemlösheten och att förebygga vräkningar, kan kommunerna sätta ramarna för sitt arbete med bostadsförsörjningen. Det är viktigt att integrera nationella och regionala mål, planer och program samt barnkonventionen i de kommunala målen för bostadsförsörjningen. Målen bör vara baserade på de behov som finns i kommunen samt vara tydliga och möjliga att omsätta i konkreta insatser.

Planera åtgärder för att nå målen

Kommunerna har enligt lag befogenhet att använda olika verktyg för att främja en inkluderande och socialt hållbar bostadsförsörjning. Riktlinjerna för bostadsförsörjningen bör inte vara statiska utan en dynamisk vägledning för kommunerna. De åtgärder som planeras bör sträcka sig bortom enbart bostadsbyggande och inkludera olika verktyg för bostadsförsörjningen. Exempel på verktyg som kommunerna har att tillgå är bostadsförmedling, allmännyttiga bostadsaktiebolag, hyresgarantier och socialtjänstens insatser för att adressera olika aspekter av bostadsbehovet. Det krävs en noggrann analys av marknadsförutsättningar och en förståelse för vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala marknaden för att i sin tur vidta lämpliga åtgärder för att nå uppsatta mål.

Bistånd och bostad enligt socialtjänstlagen

Enligt socialtjänstlagen har individer rätt till bistånd om de inte kan tillgodose sina grundläggande behov på egen hand. Bistånd syftar till att säkerställa en skälig levnadsnivå. Trots att lagen inte specificerar vilket bistånd som kan ges, har rättspraxis fastställt att en bostad av minimistandard ingår i en skälig levnadsnivå. Vid akuta situationer utan tak över huvudet är socialtjänsten skyldig att tillhandahålla tillfälligt boende.

Gällande bostäder av mer permanent karaktär har socialtjänstlagen i rättspraxis kommit att tolkas så att bistånd endast kan komma i fråga om den enskilde är helt bostadslös och har speciella svårigheter att skaffa bostad på egen hand. "Helt bostadslös" likställs med att stå utan tak över huvudet. Därmed kan personer med extremt trångbodda förhållanden nekas bistånd trots att de inte säkerställs skälig levnadsnivå. "Speciella svårigheter att skaffa bostad på egen hand" är kopplade till exempelvis psykisk ohälsa eller missbruk. Människor i strukturell hemlöshet, utan dessa svårigheter, har ingen rätt till bistånd i form av bostad.

Kommunerna kan göra mer för att minska hemlösheten

Utifrån det rättsläge som råder går det att dra slutsatsen att kommunerna kan göra betydligt mer än de gör idag. Det finns inga rättsliga hinder för kommuner att arbeta med den strukturella hemlösheten. Å andra sidan finns det heller inga krav från statligt håll att arbeta för att människor i strukturell hemlöshet ska ha ett permanent boende. Detta innebär att det saknas tillräckliga incitament för kommunerna att motverka den strukturella hemlösheten i den utsträckning som krävs.

På de nästkommande sidorna redogör Stadsmissionen för vad kommunala samt nationella beslutsfattare kan göra för att motverka strukturell hemlöshet. Det är välkommet med ett större helhetsgrepp kring denna fråga på samtliga politiska nivåer.

Checklista för kommuner

Det finns en rad åtgärder kommuner kan göra för att motverka hemlöshet och säkerställa en god hantering av de personer som riskerar att hamna i hemlöshet. Nedan är en lista på de beprövade metoder som fungerar för att minska risken för hemlöshet i en kommun och som Sveriges Stadsmissioner förordar att samtliga kommuner i Sverige borde använda sig av.

✓ **Arbeta konsekvent med vräkningsförebyggande åtgärder**

En del kommuner arbetar med vräkningsförebyggande åtgärder för att minska antalet vräkningar. De vräkningsförebyggande åtgärderna bör sättas in i ett tidigare skede, inte när en vräkning nästan är verkställd. Detta är ett nödvändigt verktyg för att framför allt barnfamiljer inte ska hamna i hemlöshet. Genom att färre vräks säkerställs att färre hamnar i en hemlöshetssituation.

✓ **Inför Bostad Först och arbeta långsiktigt med modellen**

Att Bostad Först ska erbjudas i hela landet är ett av målen i den nationella hemlöshetsstrategin. Varje kommun bör erbjuda Bostad Först som en insats till de som behöver den. Genom att arbeta med modellen över tid är det vetenskapligt belagt att hemlösheten kan minskas.

✓ **Använd den kommunala markpolitiken för att bidra till en socialt hållbar bostadsförsörjning**

Verka för att det i kommuners markanvisningspolicy ställs tydliga krav för att möjliggöra att bostäder som byggs kan efterfrågas av flertalet, samt att sociala bostäder inte hindras. Med bättre tillgång till bostäder minskas risken av hemlöshet.

✓ **Socialtjänsten ska medverka i planeringen av bostadsförsörjningen**

Säkerställ att socialtjänsten medverkar i planeringen av bostadsförsörjningen. Det följer av socialtjänstlagen att socialtjänsten bland annat ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen och medverka i samhällsplaneringen. Skapa goda förutsättningar och säkerställ att så sker.

Förslag för nationella beslutsfattare

Uppdatera Socialstyrelsens nationella kartläggning av hemlöshet

Socialstyrelsens nationella kartläggning av hemlöshet behöver ske på ett sätt som reflekterar den faktiska hemlösheten och underlättar insatser. Denna behöver genomföras oftare än var sjätte år, förslagsvis i början av varje mandatperiod för att ge uppdaterat underlag till de politiska insatserna. Den bör göras på ett sätt som tar hänsyn till hela året, inte bara en enskild mätvecka och den bör genomföras med tydligare kriterier för att resultatet ska vara rättvisande mellan olika kommuner. Definitioner av hemlöshet behöver breddas för att även människor som idag inte får stöd av socialtjänsten ska inkluderas.

Förtydliga kommunernas bostadsförsörjningsansvar

Idag har staten överlämnat en betydande del av ansvaret för bostadsförsörjningen till kommunerna. De har frihet att själva sätta upp mål och planera åtgärder vilket innebär att ambitionsnivån hos kommunen bestämmer nivån hos bostadsförsörjningen. Lagstiftningen bör förtydligas så att ansvaret blir tydligare och inkluderar skyldighet att motverka hemlöshet.

Finansiera bostadslösningar

Att komma till rätta med problemen kostar pengar. Staten behöver ta en aktiv roll i bostadspolitiken och återta ansvaret för finansiering. Utan finansiering är det svårt att kräva att kommunerna ska lösa alla problem.

Förtydliga socialtjänstens ansvar avseende enskildas boendesituation

Socialtjänstlagen har i rättspraxis kommit att tolkas så att bistånd i form av bostad endast kan komma i fråga om den enskilda är helt bostadslös och har speciella svårigheter att skaffa bostad på egen hand. Exempelvis uppfattas barnfamiljer som lever i extrem trångboddhet inte vara "helt bostadslösa" och får därmed inte hjälp av socialtjänsten. Personer som till följd av tidigare skulder inte kan få tag på en bostad uppfattas inte ha "speciella svårigheter" och får därmed inte heller hjälp. Dagens ordning leder många gånger till att enskilda med behov av bostad som inte kan ordna bostad på egen hand blir utan stöd av det allmänna.

Sänk trösklarna för de krav som hyresvärdar kan ställa på hyresgäster vid tecknande av kontrakt

Lagreglera vilka krav en hyresvärd – kommunala såväl som privata – får ställa på en hyresgäst för att teckna kontrakt, inte minst avseende inkomst. Säkerställ att till exempel försörjningsstöd räknas som inkomst.

Inför en ny tydlig bostadsförsörjningslag

Det behövs en ny bostadsförsörjningslag i syfte att skapa ett ökat bostadsbyggande. Lagen behöver innehålla uppföljningsbara krav.

Kräv nationella och kommunala handlingsplaner som skarpa verktyg för bostadsbyggande

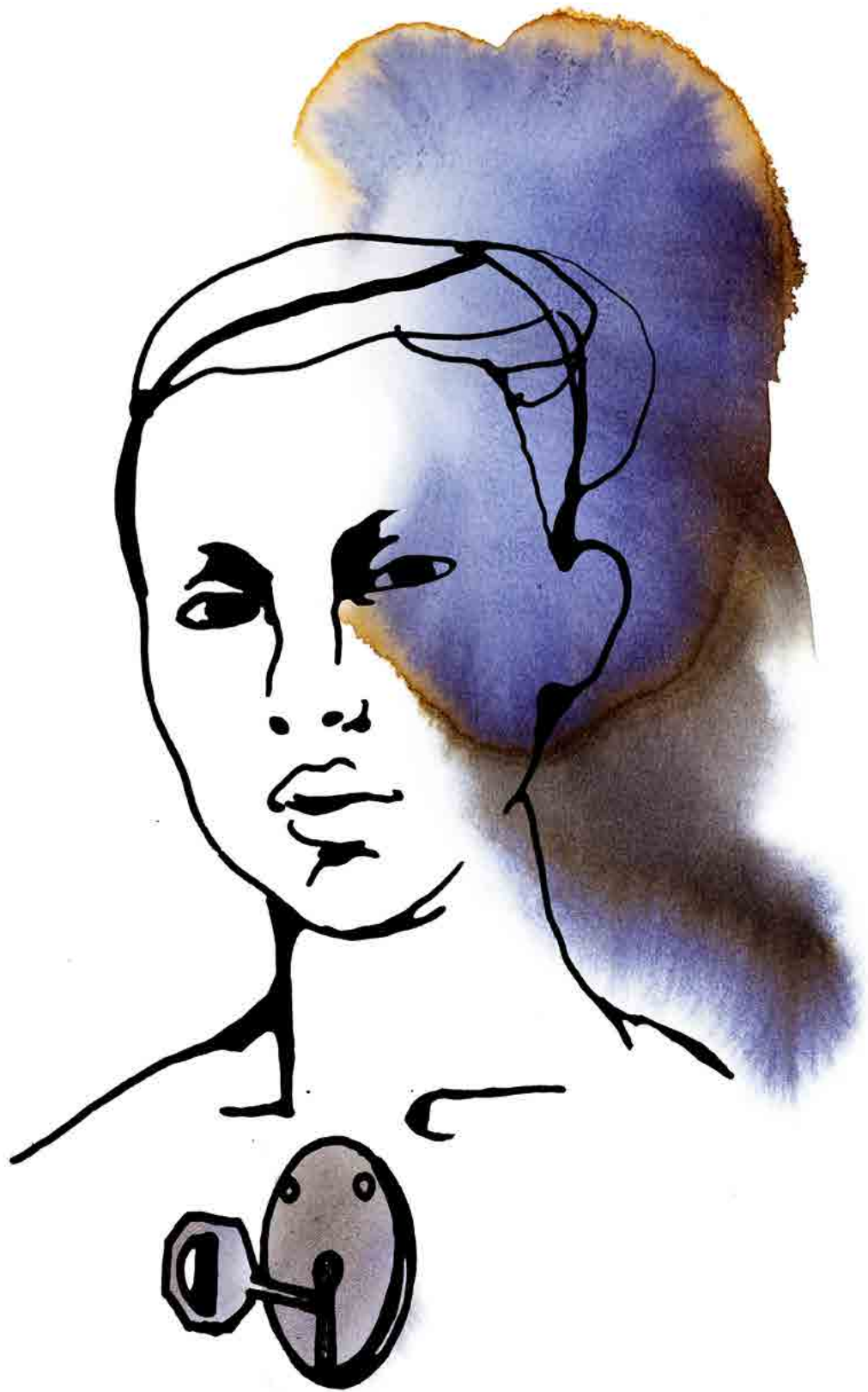
Bostadsförsörjningslagen behöver kompletteras med nationella och kommunala handlingsplaner som leder till fler bostäder som fler människor kan efterfråga. En viktig komponent i dessa planer ska vara att de ska bidra till en ökad social hållbarhet.

Koppla ihop bostads- och socialpolitiken och skapa ett system för socialt hållbara bostäder

En modell för socialt hållbara bostäder är ett viktigt verktyg för att ge människor tillträde till bostadsmarknaden och kraftigt minska hemlösheten. Med socialt hållbara bostäder avses en strukturerad, förutsägbar och offentligt understödd bostadsförsörjning för ekonomiskt och socialt utsatta hushåll. En modell byggd på bred samverkan mellan stat, kommun, idéburna icke vinstdrivna organisationer och fastighetsägare. Modellen som ska utvecklas behöver även säkerställa inkludering och på ett tydligt sätt motverka segregation.

Inför sociala hållbarhetsmål i den kommunala markpolitiken

Uppdra till Boverket att utforma riktlinjer för hur sociala hållbarhetsmål ska uppmuntras i den kommunala markpolitiken. Riktlinjerna bör säkerställa att kommunerna ställer tydliga krav i sin markanvisningspolicy för att möjliggöra att bostäder som byggs kan efterfrågas av flertalet, samt att sociala bostäder inte hindras. Riktlinjerna bör även säkerställa att kommuner i samband med markanvisningstävlingar ska inkludera kriterier om att tillhandahålla en viss andel bostäder med hyror som innebär att flertalet kan efterfråga bostäderna och/eller att en viss andel bostäder ska fördelas efter behov (sociala bostäder).

1

Stadsmissionen möter hemlöshet från Umeå i norr till Malmö i söder

Stadsmissionen bedriver professionell social verksamhet baserad på evidens och gedigen erfarenhet, för att ge människor i utsatta situationer styrkan att ta makten över sina liv och förutsättningar att vara delaktiga i samhället.

Akutstöd

Stadsmissionen erbjuder öppna dagverksamheter på samtliga orter, där fokus delvis ligger på att lindra nöd genom att tillgodose basbehov som mat, dusch, tvätt av kläder och möjlighet till vila. Utöver detta tillhandahåller Stadsmissionens dagliga verksamheter, ombudstjänster och social rådgivning med målet att stärka individens egenmakt och bidra till positiva förändringar. Det innefattar olika former av stöd i samspel med myndigheter, vilket kan leda till förbättringar i individens vardagssituation. Den mänskliga kontakten fungerar också som en källa till gemenskap och kan i många fall vara livsnödvändig för varje individ.

Akutboende

Akutboende vänder sig till vuxna som lever i akut hemlöshet. Stadsmissionen driver akutboende i Eskilstuna, Nyköping, Kristianstad, Stockholm, Östergötland och Umeå. Flera av verksamheterna drivs på uppdrag av kommunerna eller med stöd av kommunerna, genom verksamhetsbidrag eller en överenskommelse kallad IOP (idéburet offentligt partnerskap). Genom att erbjuda stöd och vägledning strävar vi efter att hjälpa varje deltagare att förbättra sin livssituation, med målet att hen ska kunna övergå till en mer stabil och långsiktig boendelösning.

Stödboende

Stadsmissionen driver stödboende vilket är boenden med stöd och vägledning för att den som bor där ska kunna få en mer hållbar livssituation. Dessa finns i Göteborg, Stockholm, Västerås och Östergötland. Boendena ser lite olika ut, både vad gäller målgrupp och utformning. Det kan vara kollektiva boenden, men även referenslägenheter eller liknande. En del är avsedda för människor i behov av kortare placeringar medan det för andra kan vara ett livslångt boende.

Skyddat boende

Stadsmissionen driver skyddat boende i Göteborg, Umeå, Uppsala och i Östergötland. Även om syftet i det akuta skedet handlar om skydd från en våldsverkare så ställs stora krav på stöd och vård för den traumatiserade (oftast) kvinnan med barn. I Östergötland och i Umeå finns två av landets få skyddade boenden med särskild kunskap och socialt stöd för kvinnor med beroendeproblematik. Kvinnorna bär på svåra trauman men genom psykosocialt stöd och praktisk hjälp erbjuds kvinnorna en förbättrad livskvalitet.

Bostad Först

Bostad Först är en strategi för att bekämpa hemlöshet som framhäver bostad som en grundläggande mänsklig rättighet och en central förutsättning för att övervinna andra svårigheter i livet. Genom att erbjuda personer i hemlöshet en permanent bostad som första åtgärd främjas stabilitet och en grundläggande trygghet, vilket skapar utrymme för att tackla andra livsutmaningar som arbetslöshet, psykisk ohälsa eller missbruk. Bostad Först skiljer sig från det traditionella sättet att bekämpa hemlöshet i Sverige idag, i form av boendetrappor. Denna traditionella metod kräver att individer först uppfyller specifika kriterier, såsom att avstå från exempelvis alkohol och narkotika, innan de tilldelas en egen bostad. Inom Bostad Först prioriteras i stället en omedelbar tillgång till bostad som en grundläggande rättighet, oavsett om personen uppfyller specifika krav i förväg, insatserna är sedan inte villkorade för att behålla sin bostad. Stadsmissionen driver Bostad Först i Eskilstuna, Nyköping, Uppsala, Umeå, Göteborg och Stockholm.

Bostad Först har expanderat sedan Sverige antog sin nationella hemlöshetsstrategi 2022, och både små och stora kommuner har ansökt om statsbidrag för att implementera denna strategi. Den ökande efterfrågan har lett till en ökad nivå av utbildningsbehov bland kommuner som inför Bostad Först. För att stödja och sprida kunskap om Bostad Först erbjuder Sveriges Stadsmissioner utbildning, vägledning och driver kunskapsplattformen bostadforst.se. Vidare är Sveriges Stadsmissioner medlem i den europeiska organisationen Housing First Europe Hub. Sveriges Stadsmissioner har under 2023 erbjudit utbildning till ett femtiotal kommuner.

Förmedling av bostäder

Stadsmissionen förmedlar även bostäder till människor som lever i strukturell hemlöshet. Stadsmissionen matchar bostäder och outnyttjade kvadratmeter som upplåts av fastighetsägare och privatpersoner med människor som inte på egen hand kan ta sig in på bostadsmarknaden. Råd och stöd ges efter behov.

Stockholms Stadsmissions Bobyrå förmedlar, förvaltar och matchar bostäder för människor som står utanför bostadsmarknaden. De boende får individanpassat stöd för att kunna bo kvar långsiktigt. Det som utmärker Bobyråns förmedling är att den styrs efter behov och inte kötid. De lägenheter och boendelösningar som förmedlas kommer in via fastighetsägare och privatpersoner, som vill bidra till en mänskligare bostadsmarknad.

Under 2023 startade Stockholms Stadsmission och Göteborgs Stadsmission delningsboenden och 2023/2024 bygger Stockholms Stadsmission en hyresfastighet med 41 lägenheter i Farsta strand som blir inflyttningsklar våren 2024. Syftet med att bygga en hyresfastighet är att skapa en modell som möjliggör differentierade hyror och visar hur man kan bygga socialt hållbara bostäder. Även Stadsmissionen i Kalmar, Uppsala och Östergötland matchar hyresgäster med bostäder.

I Malmö görs en satsning på barnfamiljer som befinner sig i en hemlöshetssituation på grund av strukturella orsaker. Skåne Stadsmission kallar satsningen för Barns Bostad Först. Syftet med satsningen är att sänka trösklarna på bostadsmarknaden och att finna nya angreppssätt att motverka strukturell hemlöshet. Flera olika aktörer samarbetar i satsningen. Skåne Stadsmission ansvarar för rekrytering, urval och matchning av barnfamiljer samt erbjuder behovsanpassat stöd till de barnfamiljer som flyttar in i en lägenhet. Fastighetsägarna godkänner och erbjuder barnfamiljerna förstahandskontrakt.

Förebyggande verksamhet

Förebyggande arbete innebär bland annat stöd och rådgivning kring ekonomi, vråkningsförebyggande åtgärder och ekonomiskt bistånd. Fattigdomsbekämpande insatser såsom utdelning av matkassar eller medlemskap i Matmissionen är för många ett reellt bidrag som gör att man kan betala hyran en månad till. Stadsmissionens arbetsträning och yrkescoachning bidrar till möjligheterna till försörjning på längre sikt. För barnfamiljer och unga finns särskilt stöd på Unga Forum i Göteborg, Linköping och Malmö och på Mötesplatserna i Stockholm samt Unga Station i Uppsala, som bidrar till bättre förutsättningar att klara skolan och att som vuxen bli delaktig i samhället.

Övriga boenden

Stadsmissionen ansvarar även för LSS-boenden i Göteborg, och Sörmlands Stadsmission driver ett HVB-boende i Flen för unga personer som befinner sig i situationer av kriminalitet och missbruk. Östergötlands Stadsmission driver HVB-boende för våldsutsatta kvinnor med beroendeproblematik och samsjuklighet.

Om Sveriges Stadsmissioner

Tillsammans möter Stadsmissionen lokalt 5 000–7 000 deltagare varje dag. Det finns cirka 1 250 medarbetare i tio regioner: Sörmland, Göteborg, Kalmar, Skåne, Stockholm, Umeå, Uppsala, Västerås, Örebro och Östergötland. Sveriges Stadsmissioner utgör en nationell röst mot hemlöshet och fattigdom, en röstbärare för människor i utsatta livssituationer.

De lokala stadsmissionerna är medlem i Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner, vars syfte är att stödja den lokala Stadsmissionen genom samverkan, bedriva företagsinsamling, söka bidrag och projektmedel, skydda och utveckla varumärket Stadsmissionen, bedriva påverkan och opinionsbildning samt ge stöd till metodutveckling.

Hemlöshetsrapporten 2024

Tack till alla som på olika sätt bidragit till innehållet i Sveriges Stadsmissioners Hemlöshetsrapport.

Styrgrupp: Pernilla Parding, Maria von Sydow och Fanny Siltberg, Stockholms Stadsmission.

Referensgrupp: Tim Holappa Stockholms universitet, Karolina Skog Sveriges Stadsmissioner, Henrik Källberg Umeå Stadsmission, Caroline Karlsson Östergötlands Stadsmission, Petra Knutsson Sörmlands Stadsmission, Raket Thunander Skåne Stadsmission, Åsa Bäckström och Pernilla Parding Stockholms Stadsmission.

Arbetsgruppen hemlöshet i sin helhet: Katarina Borgemo, Åsa Bäckström, Catarina Dunghed, Malin Engelholm, Eduardo Ferrandiz, Karin Gamble, Petra Knutsson, Henrik Källberg, Kjell Larsson, Johanna Navne, Mikko Nolvi, Pernilla Parding, Johanna Rudmark Hagström, Johan Skaghammar, Raket Thunander, Malin Toftgård och Karin Timm Östlund.

SVERIGES STADSMISSIONER

Krukmakargatan 21
Box 17011, 104 62 Stockholm

sverigesstadsmissioner.se

Vi kämpar för de som kämpar.